

АНАТОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯЄЧНИКІВ У 4-МІСЯЧНИХ ПЛОДІВ ЛЮДИНИ Ахтемійчук Ю.Т., Марчук В.Ф.

*Кафедра топографічної анатомії та оперативної хірургії (зав. – проф. Ю.Т. Ахтемійчук)
Буковинська державна медична академія*

Ключові слова: яєчник, матка, морфогенез, плід, людина

Ахтемійчук Ю.Т., Марчук В.Ф. Анатомічні особливості яєчників у 4-місячних плодів людини // Український морфологічний альманах. – 2004. – Том 2, №1. – С. 5-7.

За допомогою комплексу морфологічних методів дослідження вивчені особливості розвитку і становлення топографії яєчників у плодів людини 4 місяців. Виявлена варіабельність форми і положення яєчників. В одному випадку (плід 90,0 мм ТКД) виявлена агенезія лівого яєчника та варіантна анатомія внутрішніх жіночих статевих органів.

Ключові слова: яєчник, матка, морфогенез, плід, людина.

Akhtemiychuk Yu.T., Marchuk V. F. Peculiarities of human ovarian morphogenesis at the beginning of the fetal period // Український морфологічний альманах. – 2004 - Том 2, №1. – С. 5-7.

The author has studied the specific characteristics of the development and forming of the ovarian topography in human fetuses aged 4 months by means of a complex of morphological methods of investigation. Variability of the form and position of the ovaries at the beginning of the fetal development period was found. Left ovarian agenesis and variant anatomy of the internal female genital organs were found in one case (fetus 90 mm CR).

Key words: ovary, uterus, uterine tube, morphogenesis, fetus, human being.

Вступ. Знання особливостей розвитку внутрішніх жіночих статевих органів з урахуванням різних варіантів їх будови і топографії має важливе як теоретичне, так і практичне значення. У більшості наукових праць наводяться відомості щодо будови та топографії внутрішніх жіночих статевих органів у постнатальному періоді онтогенезу людини. У літературі [1-5] трапляються фрагментарні дані про фолікулогенез в яєчниках, їх структурно-функціональну організацію та гормональну регуляцію, особливості судинного компонента яєчників у ранньому періоді онтогенезу людини.

Мета дослідження. З'ясувати топографо-анатомічні особливості яєчників на початку плодового періоду онтогенезу.

Матеріал і методи. Дослідження проведено на 18 плодах людини жіночої статі 81,0-135,0 мм тім'яно-куприкової довжини (ТКД). Матеріал фіксували в 7% розчині формаліну впродовж двох тижнів, після чого методом тонкого препарування під контролем біокулярної лупи вивчали особливості зовнішньої будови та синтопію яєчників, проводили їх морфометрію.

Результати дослідження та їх обгово-

рення. У плодів 83,0-96,0 мм ТКД яєчники веретеноподібної та сплюснутої форми з гладкими медіальною і латеральною поверхнями, із загостреними матковим і трубним кінцями. Як правий, так і лівий яєчники розміщені в порожнині великого таза. Морфометричні показники правого яєчника переважають над лівим. Так, у плода 86,0 мм ТКД довжина правого яєчника становить 3,8 мм, ширина – 1,9 мм, товщина – 1,1 мм, а лівого – 3,7 мм; 1,7 мм та 1,0 мм відповідно. Власна зв'язка яєчників майже однакової довжини: $1,2 \pm 0,6$ мм – справа і $1,1 \pm 0,5$ мм – зліва.

При дослідженні плода людини 90,0 мм ТКД виявлено рідкісне відхилення будови – агенезія лівого яєчника, а також варіантна анатомія правого яєчника, маткових труб і матки (рис. 1).

Так, правий яєчник сплюснутий, видовженої форми, розміщений косо. У яєчнику розрізняються: бічна і присередня поверхні; передній і задній краї; заокруглені трубний і матковий кінці. Своєю бічною поверхнею правий яєчник прилягає до маткової труби. Матковий кінець тісно прилягає до перешийка маткової труби, медіаль-

ніше від нього знаходиться пряма кишка. Довжина яєчника становила 3,9 мм, ширина – 1,8 мм, товщина – 0,9 мм. Підв'язувальна зв'язка яєчника прикріплюється до поперекової фасції вище входу в малий таз, в її товщі простягаються яєчникові артерія і

вена. Позаду підв'язувальної зв'язки яєчника знаходиться права зовнішня клубова артерія. Власна зв'язка яєчника, довжиною 1,0 мм, прикріплюється до правого краю матки нижче маткової труби. Довжина брижі яєчника 3,5 мм, ширина – 0,6 мм.

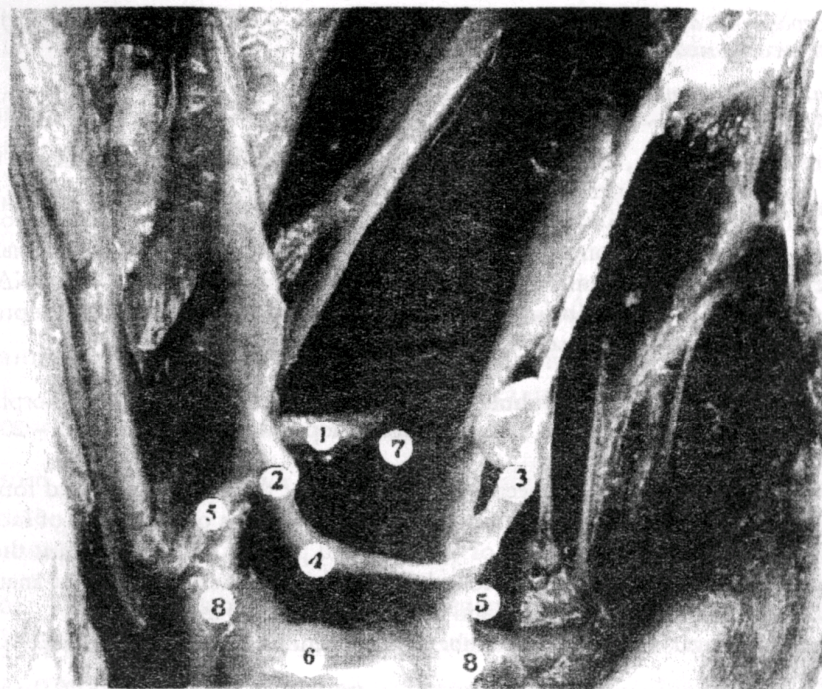


Рис. 1. Внутрішні жіночі статеві органи плода 90,0 мм ТКД. Макрофото. 3б. х 3,2

1 – правий яєчник; 2 – права маткова труба; 3 – ліва маткова труба; 4 – матка; 5 – кругла зв'язка матки; 6 – сечовий міхур; 7 – пряма кишка; 8 – пупкова артерія.

Права маткова труба, довжиною 5,2 мм, має прямолінійний хід, без чіткого диференціювання на частини, оточена серозною оболонкою з усіх боків. Довжина брижі маткової труби 5,0 мм, ширина – 2,5 мм. Права маткова труба утворювала з правою круглою зв'язкою матки прямий кут. Ліва маткова труба, довжиною 6,5 мм, розміщена вертикально, тісно прилягаючи до тяжа, який прямує від нижнього кінця лівої нирки до лівої пупкової артерії в місці її перетину з лівою круглою зв'язкою матки. У лівій матковій трубці, оточеній очеревиною з усіх боків, розрізняється звужена частина – перешійок, розширена частина – ампула та лійка. Брижа лівої маткової труби має довжину 6,2 мм і ширину 2,8 мм. В основі брижі знаходиться вищезазначений тяж. Відстань між матковими трубами на рівні дна матки становить 3,2 мм. Очеревина покриває передню поверхню матки на 3,5 мм нижче дна матки, після чого переходить на сечовий міхур. Передній і задній листки очеревини,

які з'єднуються на рівні країв матки, прямують до бічних стінок таза, розходячись на рівні зовнішніх клубових артерій у місці їх прилягання до великого поперекового м'яза. Круглі зв'язки матки перетинають ззаду пупкові артерії. Довжина правої круглої зв'язки до входу в пахвинний канал становить 4,0 мм, а лівої – 3,4 мм. Матка знаходиться посередині, її дно і тіло розміщені в порожнині великого таза, а шийка – в порожнині малого таза. Дно матки півмісяцевої форми, ввігнутистю спрямоване вгору. Ширина дна матки на рівні відходження маткових труб становить 4,0 мм. Передньозадній розмір на рівні дна матки посередині між матковими трубами становить 1,5 мм. Тіло матки циліндричної форми. Міхурово-маткова заглибина на рівні дна матки обмежена вкритими очеревиною пупковими артеріями. Прямокишково-маткова заглибина, глибиною 8,0 мм, обмежена прямокишково-матковими складками очеревини.

У плодів 105,0-125,0 мм ТКД яєчники та-

кож розміщені в порожнині великого таза. Їм властива поздовжньо-овальна форма, за винятком плода 110,0 мм ТКД, яєчники у якого мали тригранну форму. Правий яєчник визначається вище лівого, має вертикальне положення, а лівий – косо. У яєчниках розрізняються присередня, бічна і задня поверхні; загострений передній, задній і брижовий краї; заокруглений трубний і загострений матковий кінці. Виявлено незначне переважання розмірів правих яєчників над лівими. Суттєвої різниці між довжиною власних зв'язок не зазначається.

Підвішувальні зв'язки яєчників представлені нижніми сполучнотканними тяжами, які відходять від бічної ділянки брижі яєчників, прямуючи вгору і на рівні присереднього краю великого поперекового м'яза з'єднуючись з його фасцією. У товщі підвішувальних зв'язок виявляються яєчникові судини. В одному випадку (плід 125,0 мм ТКД) права яєчникова артерія починалася від правої ниркової артерії у місці відгалуження останньої від черевної частини аорти, проте права однойменна вена впадала в нижню порожнисту вену, нижче правої ниркової вени.

Висновки

1. На початку плодового періоду розвитку людини відзначається варіабельність форми та положення яєчників.

2. Довжина правого яєчника переважає над довжиною лівого яєчника, але суттєва різниця щодо ширини і товщини останніх відсутня.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Результати проведеного дослідження засвідчують потребу більш глибокого вивчення варіантної анатомії внутрішніх жіночих статевих органів у ранньому періоді онтогенезу людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кириллова Е.А., Джабраилова С.Х. Атипичные формы дисгенезии гонад // Акушер. и гинекол. – 1987. - № 5. – С. 23-24.
2. Боровая Т.Г., Волкова О.В. Морфологическая характеристика гистионозов развивающихся и атретических фолликулов яичника человека // Бюлл. эксперим. биол. и мед. – 1995. – Вып. 8. – С. 188-191.
3. Никитин А.И., Воробьева О.В. Факторы регуляции дифференцировки соматических клеток фолликулов яичников млекопитающих // Цитология. – 1988. – С. 1115-1171.
4. Adashi E.Y. Growth factors and ovarian function: the IGF-1 paradigm // Horm. Res. – 1994. – V. 42. – P. 44-48.
5. Byskov A.G. Differentiation of mammalian embryonic gonad // Physiol. Rev. – 1986. – V. 66. – P. 71-117.

18.07.2004 р.